

söslalurln

telf. 14720. 11820
box 76, 3800 Tórshavn

Útgevark: p/f söslalurln

Fyritaks-

og blaðstjóri: Tórfinn Smith (ábyrgd)

Blaðmenn: Hogni Djurhuus

Jóhann Mortensen

Jan Müller

Lýsingar: Árni Joensen

Uppseting: Söslalurln

Prent: Dimmalætting

Tað lýsir á landi

Aftan á at grikska fólkíð við ræðuligum ofrum hevði gjørt sitt til at berjast nazismuna niður í 1945, hevði einki verið rimuligari enn, at hetta fólk eins og onnur, ið høvdu knógvað undir okinum, slapp at njóta síni demokratisku rættindi. Men so var sum kunnugt ikki. Høgrakreftirnar vendu sær við bretskari og amerikari hjálp og við Stalins vælsignisli ímóti fólkinum. Demokratíið varð niðurbært, tað korrupta kongahúsið varðveitti sitt vald og herurin var fullur av fascistiskum yvirmonnum.

Undir slíkum umstøðum varð eitt eiti av politiskum frælsi sett á stovn — eitt frælsi, sum mest var ætlað borgaraskapi og góðseigarastættini. Men sjálvt undir hesum viðurskiftum eydnaðist tað í sekstíárunum hjá teimum demokratiskum kreftunum at vinna valdið. Centrumssamgongan hjá Georg Pappandreou vann meirilutan. Hon fór alt fyrri eitt undir at umskapa Grikkaland til eitt vælferðarsamfelag. Hetta tóldu høgrakreftirnar sjálvandi ikki og hernaðarkvett varð úrslitið.

Men aftur sigraðu frælsiskreftirnar. Herovastarnir stýrdu so út av lagið illa, at teir spældu ein part av Cyprios yvir í hendurnar á Turkalandi, fólkíð reisti seg og herurin læt valdið uppi hendurnar á tí gamla konservativa revinum frá fimtíárunum Karamanlis. Á henda hátt vildi hann tryggja sær, at afturhaldslinjan varð hildin. Og tað var hon.

Karamanlis og hansara skutilsveinur Rallis góvu landið upp í hendurnar á EF á ein hátt, so øll onnur uttan grikkar høvdu fyrimunir av hesum limaskapi.

Í hesari støðuni hevur sosialistisk og demokratisk flokkurin vunnið stórsigur, og hann stendur fyrri stórum avbjóðingum, um hann annars fær frið at virka fyrri herinum og Karamanlisklikuni: Høvuðsuppgávan er at fáa skil á búskapin og peningaviðurskiftini, sum konservativa stjórnnir hevur havt upp í ein ellibita við eini inflatión upp á 25% og rekordarbeisloysi, alt fram eftir respektini hjá Friedmann og øðrum vælkendum konservativum økonomum.

Onnur uppgávan verður at fáa ein verdugan sáttmála við EF, tí burtúr sleppst ikki. Tað hevur Karamanlis longu forðað.

Somuleiðis ferð Pappandreou at bota um tey sosialu viðurskiftini, útbýgingarviðurskiftini og bústaðarviðurskiftini, sum øll eru á u-landsstøði eftir 35 ára høgrastýri.

Fyri Nato fær demokratisk valsigurin álvarsamar fylgjur: Higar til hevur Nato kunnað bílað grikkum og sær sjálvum inn, at hóttanin móti Grikkalandi kom frá Warszawasamgonguni. Pappandreou og meirilutan av griksku veljarunum hava gjøgnumskoðað, at hóttanin kemur frá tí fascistiska Nato-landinum Turkiinum. Hetta kemur at noyða Nato-leiðsluna at taka Grikkaland sum ein javnlíka og ikki sum ein triðjaflokkur skutilsvein.

Samanumtikið er valið í Grikkalandi eitt tekin um, at tað nú tykist at lýsna aftur ikki bert í tí landi, har demokratíið sá dagsins ljós, men eisini fyrri demokratíunum í Europa. Fyrst Frakland, so Grikkaland — tvær tryggjar høgraborgir. Framvegis hava vit Eysturriki, Vesturtýskland, Danmark, Noreg, Svíaríki, Finland og Bretland — alt lond við javnaðarstýri ella sterkum javnaðarflokkum í andstøðu. Kanska hevur høgrabylgjan lagt seg, kanska var høgrasigurin í Noregi bert tann bakslátturin, sum altíð kemur aftur á eitt stórt brot.

Kanska hava pappúlvarnir glett seg ov tíðliga!

»Fleiri gerðir, færri orð«, harra Tormóður Dahl, ídnaðarráðgevark

Eg loyvi mær vegna nevndina fyrri Interkommunala Renovationsfelagsskapin at átala tað undirmerking nevdin og Føroya kommunalpolitikarar standa fyrri av ídnaðarráðgevaranum, Tormóður Dahl, sum má skiljast av málburði hansara, sum hesir lata seg blóðsúgva av ávisum, sum verða kallaðir »iglar«. Hetta í samband við fyrireikingar til byggjan av brennistøð.

Harra Tormóður Dahl. Tygara óhóskandi málburð skal eg ikki skifta mær av, tað burdu tygum nú verði vaksni til at dugað at skynna á, av starvsmanni í allmennum starvi at vera. Men tá ein við at lesa blaðskrivning

tygara, fær hesa uppfatan av tygara persóni, at tygum ikki vita, hvør tygum eru, loyvi eg mær her at siga tygum tað.

»Tygum eru við evnum og vitan mettur so høgt av monnum, at tygum eru settar at ráðgeva øðrum monnum, sum við teirra vitan stoyta ímóti einhvørjum ivasurningi, so tygum skuldu vanda tygum meira um veruleikan, tá tygum koma so harðliga og persónliga fram í blóðini um eina ætlan, sum tygum meta til 120 milliónir krónur, har ávisir: 1. privatur føroyskur juristur, 2. privatur føroyskir ráðgevarar, 3. donsk ráðgevandi feløg, skúma róman av hesi

ætlan.

Viðvíkjandi at skúma róman, skal eg upplýsa, at avtalur eru gjørdar um samsýning fyrri ráðgeving og projektering, men tað man vera eindomi í dag, at kunna hava lagt loft í hesari samsýning viðvíkjandi. Tað er gjørt við skrivligari avtalu.

Tað samsavar, sum tygum frambæra, at ætlanin í 1980 tølum, er mett til 26 milliónir krónur, við kóleiðingi + hitavekslars 5 milliónir. Her afturat kemur so dyrtíðin, sum metist 10% árliga.

Hetta er so ætlan okkara, sum kommunurnar koma at bera byrðarnar av og svara skyldu til. Men ikki at gloyma: Hervið

hesum kóleiðingi til 5 mill. í mun til luftkøling til 2 mill., halda vit mogleikan opnan fyrri at kunna útnytta hitan, sum, um hann verður útnyttaður, ikki verður hesum okkara limakommunum til byrðu, heldur tvørturímóti.

Harra ídnaðarráðgevari, høgt hevjaður yvir hugum monnum. Bert eina áminning í ábyrgdarmikla arbeiði tygara, við øðrum skaldsins: »Fleiri gerðir, færri orð, leggi knørr við knarraborð«.

Í Vestmanna, hin 11. okt. 1981.

Vegna nevnd I.R.F.

Hjallgrimur Janusarsson form.

PENGAR

Sjálðan hevur Óli Breckmann skrivað nakað so vitugt, sum tá hann herfyri í svari til ídnaðarráðgevan lovprikti pengunum og teirra nyttu, tí teir eru eitt »felags bítisvirði í mun til aðrar vørur« ella hvussu var tað hann tók til. Eisini Marx gamli hevði henda einfalda sannleika sum nakað grundleggjandi fyrri alt búskaparfrøðiliga arbeiði sitt. Tað er praktiskt at hava eina felags bítisvør, í staðin fyrri at rokna út hvussu nógv kilo av mjøli tú fært fyrri tveir toskar, ella hvussu nógv dagbløð fyrri hvussu nógv ar ulkur osfr.

Men í okkara samfelag er tað eins og pengarnir eru farnir út um hesa reint praktisku uppgávu. Teir eru ikki longur bert ein felags bítisvør á marknaðinum fyrri materiellar lutir. Tað er eins og vent er í holuni. Pengarnir í kapitalistiska samfelagnum eru ikki longur einans praktiskt amboð hjá fólki í teirra samskipti av lutum. Tá pengarnir hópa seg til kapital, og alt samfelagslívið skal laga seg eftir kapitalistiskum búskaparlógum, tá fáa pengarnir eins og egið vald á samfelagsskipanini, og tá eru tað fólk, sum gerast amboð hjá pengunum. Politiska lívið er í dag minni ein spurningur um hvussu vit skulu skipa samfelag okkara, so at vit kunnu liva sum best, meiri ein spurningur um hvussu vit skulu laga okkum eftir teim búskaparligu »krøvunum«, sum tað »frælsa peningalívið« setur. Tvs.

vit hugsa meir um hvat »loysir seg« enn hvat vit hava hug til.

Tað er ikki einans í býtinum av deyðum lutum, at pengarnir í dag hava sitt vald. So at siga alt verður av borgarligt hugandi fólki metið í pengum. Hugtakið »nytta« er vorðið tað sama sum »hvast fekt tú fyrri tað í pengum«. At »ganga fyrri onki« merkir ikki at ganga og gleða út í tóman heim, nei, tað merkir bert at tú ikki fært pengar fyrri tað tú gert. Hugtakið »dovinskapur« merkir at tú ikki tænar nógv. Um tú situr á tinni fløtu, hartil innrættaðu, og tænar milliónir vegna onkar iløgur tú hevur gjørt av t.d. niðurarvaðum kapitali, so ert tú ein »góður samfelagsborgari«. Ein sum situr ein dag og til dømis skrivur eina grein í eitt blað uttan at fáa pening fyrri tað, hann hevur so at siga »spilt« dagin, hevur »onki« gjørt til nyttu« ella er beinleiðis »dovin«. Men situr hann á einum blaðstjórnarsessi og skrivur fyrri løn, so hevur hann gjørt sín dagliga gerning. (Blaðstjóri Dagblaðsins hevur skrivað, at hann onki fær fyrri sitt starv, — um tað nú er av skattatekniskum orsökum ella av tí at fólkafloksmenn eru so fátækir skal eg ikki svara her — men eftir borgarligari vanahugsan, so ger maðurin onki til »nyttu« meðan hann skrivur blaðið).

Í veruleikanum framleiðir arbeiðaralassin í teim framkomnu londunum so mikið av materi-

ellum virðum, at um hesi virði vóru rættvist býtt (og ikki fóru m.a. í bankar í Sveits ella luksus-hús við Riviera hjá kapitaleigurunum) so høvdu vit havt ivaleyst »ráð« til bæði eitt og annað, sum vit hava hug til, uttan at tað »loysir seg« beinleiðis í pengum. Millum annað at royna nýggjar vinnuvegir, sum fólkíð dæmar at fáast við. Men hetta krevur sjálvandi at vit velja politikarar, sum hava annað enn pengar millum oyruni.

Eg rokni við, at Tormóður Dahl er líka nógv hugsjónarmaður og humanistur sum pengaspekulantur. Tað er kanska tí at roynt verður so ofta at gera spott burtur úr hansara hugsanum. Tí er tað jú fullkomiliga látturligt at eiga við við ætlanum, har mogleiki er fyrri at fólk fer at fáast við virki sum ikki beinleiðis gevur profitt av sær í fyrstu atløg. Tí ein gerst einans veruligt samfelagsmenniskja við at selja sína arbeiðsmegi til kapitalin. Og smærri alistøðir ella vindmegi osfr., hvast er tað annað enn fjas, um ikki onkur rikmaður knappliga pumpar nakrar milliónir inn í eitt risaprojekt og

fær tað at »mala runt« — ja tá skal tað helst fara at mala runt inni millum oyruni á borgarligum politikarum eisini.

Nei, Tormóður, føroyingurin er meira »finna seg í-menniskja« enn »finna-upp-á-menniskja«. Ikki veit eg hvat fyrri grunddarlag tit hava fyrri virðismetingum av innkomnum hugskotum í kapping tykkara, um tað er meting av mogleika fyrri profitti, ella um tað er ein annar formur fyrri »nyttu«, nevniliga skapan av arbeiðsmöguleikum sum geva fólki mogleika fyrri menniskjaligum trivnaði og vælveru. Ikki so — tað kundi gott verið bæði. Hetta vóru so bert nakrir óseikir hugamolar í einum frikorter.

Human-Action-Minded-Man

Ps. Túr Tormóður, viðvíkjandi hasum um, at ein maður sum ríður so niðarlaga ikki er í vanda fyrri falla, hatta er eitt sindur ivasamt. OK við Newtons lóg, men Einstein hevur lívað, og nógv er relativt, so tað kann vera at hann dettur upp í loft.

H.A.M.M.

Framhald av síðu 2

í seg. Nei, ikki heldur tú rodnar av skomm. Alt tit mólu sum hundur um heitan greyt av ferðum undanfarna landsstýrisins og tað serliga av lögmanni, Atla Dams, ferðum til hesi kommunistisku lond. Hesi somu lond hevur tú,

Pauli Ellefsen, glaðbeintur tikið í tín favn fyrri politiskan vinning ella? Pauli sigur alt er í ordan á brúnni. Flemming rópar á samgongunikkudukkurnar. Sjálvur ger hann eitt nikk av og á.

arbeiðandi á Polarfrost